

[Alfred Jørgensen.]

Nu er jeg ikke blind for de fordele, der rent undervisningsmæssigt knytter sig til centralskolen med en bedre klassedeling; men ethvert gode har sin pris, og der er ingen tvivl om, at det kulturelt vil betyde et stort tab med nedlæggelsen af alle de små skoler i kommunernes yderdistrikter. Og har man først gennemført denne ordning, så ligger bygningerne der, så gives der ingen vej tilbage.

Og hvordan så med den videregående undervisning for den ufaglærte ungdom, med højskoler og efterskoler? Og navnlig de mange nye ungdomsskoler, hvori der både fra privat side og fra staten er foretaget store investeringer, og hvori der gøres et ypperligt arbejde for ungdommens dygtiggørelse? Skal de nu ved indførelse af et obligatorisk 8. skoleår gøres overflødige?

Og hvad med den private eksamensskole? Hvordan vil dens kår blive?

I denne forbindelse vil jeg gerne spørge den højtærede undervisningsminister: Hvad har man tænkt sig med den private eksamensskole? Vil man for denne skole give tilladelse til også at opretholde den 5-årige grundskole, som forslaget nævner? Vil der blive givet denne skole tilladelse til at oprette andre linier end den boglige linie? Nu har den private skole eleverne en 4—5 år, inden de afgives til gymnasiet, idet det mange steder på landet er ved at blive skik, at elever, der ikke er særlig fremragende, foruden mellemskoleeksamen også består realeksamen, inden de går over i gymnasiet. Efter forslaget vil skolerne kun beholde eleverne i 3 år. Man risikerer altså, at de 2 realklasser bliver to tyndt besatte klasser, to årgange, der vil tynge på skolens økonomi.

Hvad de private skolars økonomi angår, kunne der være grund til at tage hele dette spørgsmål op til løsning efter en samlet plan. Som det ligger nu, at der til friskoler ydes op til 80 pct. af udgifterne og de private eksamensskoler får tilskud til fripladser, til lønninger, til driften, og at der desuden nu, efter vedtagelsen af loven om den vederlagsfri undervisning i den højere skole, også føres forhandlinger landet over mellem kommunerne og de private skoler om, at disse overtager undervisningen af kommunernes børn, er hele tilskudsforholdet

blevet så indviklet, at der er grund til at spørge, om det ikke kunne finde en mere praktisk løsning, f. eks. ved gennemførelse af princippet om flydende skolepenge, sådan som man har praktiseret det i Holland. Jeg kan så meget bedre gøre mig til talsmand for denne ordning, at skolepengene skal følge barnet, som den næppe vil få nævneværdig indflydelse på økonomien i den skoleform, jeg har tilknytning til, men ordningen vil på afgørende måde betyde en gennemførelse af forældrenes ret til at vælge skole for deres børn.

Om det såkaldte Askovforslag dette: enhedsskolen kan være en god skoleform og den eneste rigtige skoleform for dem, der ønsker den, men hvis den skal gennemføres ved en ensretning, der berøver alle andre friheden til at følge deres idealer, så er man kommet på afveje. Og det er jo meningen. Hvorfor stille problemet op som et enten-eller, hvorfor ikke et både-og? Lad friheden råde og livet gro.

Det lyder underligt, at den ensretning, der her er tale om, knytter sig til navnet Askov. Den tvungne enhedsskoles tilhængere bygger åbenbart på den antagelse, at det er til gavn for de svagt begavede elever, at de går i klasse sammen med de bedst begavede; men det strider mod de erfaringer, som i hvert fald jeg har gjort i skolen. Man holder tværtimod den ene nede uden at hjælpe den anden. Idealet må netop være en skole, der giver de enkelte elever muligheder efter deres evner; og forøvrigt må man heller ikke undervurdere betydningen af det psykiske tryk, der følger med altid at skulle føle sig bagefter de andre. Af samme grund er jeg imod den differentiering, forslaget regner med indenfor den enkelte klasse. Endvidere må man regne med, at når overgangen til videregående undervisning falder sammen med undervisningspligtens ophør, vil der være mange — og det vil jo især være dem fra de jævne samfundslag — der falder fra. Dette vil hemme den sociale opstigning og give ordningen en social slagside.

Med hensyn til partiet venstres skoleforslag nærer jeg betænkeligheder ved, at delingen af eleverne udskydes et år i forhold til den nugældende ordning, til et tidspunkt, da eleverne nærmer sig den vanskelige alder og nogle allerede har nået den.